

مہارت ہاے حل مسالہ اجتماعی درک و دکان

نویسندگان: مارک. دبلیو. فریزر
جیمز. کی. نش / مائدا جی. گالینسکی
ترجمہ و تلخیص: دکتر امید شکری
(عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بہشتی)
سید پیمان رحیمی نژاد
(پژوہشگر روان شناسی مثبت نگار)

عنوان و نام پدیدآور: مهارت‌های حل مساله اجتماعی در کودکان

مشخصات نشر: تهران: انتشارات روان‌شناسی و هنر، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۳۱۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۳-۵۳-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

یادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است

یادداشت: عنوان اصلی: Making Choices Social problem solving skills for children

یادداشت: نویسندگان مارک دلیو، فریزر، جیمز کی. نش، ماندا جی گالینسکی، کاتلین ام. دراوین.

شناسه افزوده: شکری، امید، ۱۳۵۷-، مترجم.

شناسه افزوده: فریزر، مارک دلیو، Frase, Mark w.

شناسه افزوده: رحیمی‌نژاد، پیمان، ۱۳۶۴-، مترجم

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۰۹۲۹۲

روان‌شناسی و هنر

| مهارت‌های حل مساله اجتماعی در کودکان |

| نویسنده: مارک دلیو، فریزر، جیمز کی. نش، ماندا جی. گالینسکی |

| مترجم: امید شکری، پیمان رحیمی‌نژاد |

| ناشر: روان‌شناسی و هنر |

| گرافیک: احسان رضوانی |

| ویراستار: فاطمه باستان‌پور |

| لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طرح و نقش |

| نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۴ | تیراژ: ۱۰۰۰ |

| شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۶۳-۵۳-۸ |

| ISBN: 978-600-7063-53-8 |

| www.ravanhonar.com |

فهرست مطالب

۹	درباره پدیدآورندگان
۱۲	معرفی
۷۱	بخش ۱ - یادگیری درباره احساسات و عواطف
۷۳	درس ۱: تشخیص و شناسایی احساسات
۸۱	درس ۲: تطابق احساس با شرایط
۸۸	درس ۳: مشخص کردن پاسخ‌های فیزیکی به احساسات
۹۶	درس ۴: درجات احساسات - عصبانیت
۱۰۵	درس ۵: شناسایی و مدیریت احساسات
۱۱۶	درس ۶: تمرین گفت‌وگو با خود
۱۲۳	بخش ۲ - رمزگردانی: شناسایی نشانه‌های اجتماعی
۱۲۵	درس ۱: موقعیت‌ها و نشانه‌ها
۱۳۰	درس ۲: نشان دادن احساسات با تن صدا
۱۳۴	درس ۳: توجه به نشانه‌های متعدد
۱۳۹	درس ۴: زنجیره نشانه‌ها

- بخش ۳- تفسیر: درک معنای سرنخ‌های اجتماعی
- ۱۴۷ درس ۱: شناسایی قصد و نیت دیگران
- ۱۴۹ درس ۲: متمایز کردن قصدها و نیت‌ها
- ۱۶۶ درس ۳: تمایزگذاری بین رفتار عمدی و غیرعمدی
- ۱۷۴ درس ۴: موقعیت‌ها، معناها، و مسائل
- ۱۸۵
- بخش ۴- شکل‌دهی و بهسازی هدف: تعیین هدف‌های اجتماعی
- ۱۹۱ درس ۱: چگونه یک هدف بسازیم؟
- ۱۹۳ درس ۲: اهداف عاطفی و اهداف ابزاری
- ۲۰۳ درس ۳: اهداف مفید و اهداف مضر
- ۲۰۸ درس ۴: مقایسه و مقابله [فرق گذاشتن] اهداف
- ۲۱۳ درس ۵: تعیین اهداف شخصی
- ۲۲۲
- بخش ۵- جست‌وجو و شکل‌دهی پاسخ: ایجاد گزینه‌ها
- ۲۲۹ درس ۱: هدف‌ها و کنش‌ها
- ۲۳۱ درس ۲: احساسات و کنش‌ها
- ۲۳۷ درس ۳: استفاده از گفت‌وگو- با- خود برای تولید پاسخ‌ها
- ۲۴۲
- بخش ۶- انتخاب پاسخ: تصمیم‌گیری
- ۲۵۳ درس ۱: پاسخ‌ها و خروجی‌های [نتایج] آنها
- ۲۵۵ درس ۲: نتایج مفید و نتایج مضر
- ۲۶۰ درس ۳: اطمینان و تصمیم برای پاسخ
- ۲۶۷ درس ۴: انتخاب یک پاسخ
- ۲۷۴
- بخش ۷- به‌اجرا درآوردن: عمل کردن بر مبنای انتخاب
- ۲۸۹ درس ۱: به‌اجرا درآوردن یک پاسخ
- ۲۹۲ درس ۲: قرار دادن همه چیز در کنار هم- ویدئو
- ۲۹۸ درس ۳: فارغ‌التحصیلی و خداحافظی
- ۳۰۵

به نام دادار پایدار

ای سرزمین!

کدام فرزندها، در کدام نسل

تو را آزاد، آباد و سربلند

با چشمانِ باور خود خواهند دید؟

ای مادر، ای ایران!

جان زخمی تو

در کدام روز هفته التیام خواهد پذیرفت؟

چشمان ما به راه عافیت تو سفید شد.

ای ما نثار عافیت تو.

(نون نوشتن - محمود دولت آبادی)

یکی از مهم‌ترین سرمایه‌های یک جامعه، کودکان آن جامعه هستند. همان گروهی که سالها قبل دیوید مک‌کلند را وادار کردند تا تئوری انگیزشی خود مبنی بر میل به پیشرفت را براساس آنها به جهان ارائه دهد که همین امر نشان از اهمیت این گروه و دوره سنی خاص در زندگی تک‌تک ما دارد. دوره‌ای که می‌تواند سرمنشا بسیاری از اتفاقات دوران بزرگسالی ما باشد.

مهارت‌های زندگی توانمندی‌هایی هستند که به ما کمک می‌کنند تا در موقعیت‌های مختلف، عاقلانه و صحیح رفتار کنیم. مهارت‌های اجتماعی شامل قابلیت بیان افکار در تبادلات اجتماعی، دانش نسبت به نقش‌ها و ارزش‌های اجتماعی، مهارت درک شرایط مختلف اجتماعی، مهارت‌های حل مسئله و مهارت‌های ایفای نقش‌های اجتماعی است. مهارت‌های اجتماعی به عنوان پلی بین دنیای شخصی و دنیای اجتماعی فرد، به عنوان اولین تجربه‌های جهان ناشناخته برای او بسیار مهم ارزیابی

می شود که این کتاب در راستای این ضرورت برای روان شناسان، مشاورین، مددکاران اجتماعی، دانشجویان و مربیان مدارس که در حوزه کودک و نوجوان فعالیت دارند توسط گروهی توانمند از متخصصین و فعالین حوزه های کودکان و نوجوانان به رشته تحریر درآمده است.

بر خود لازم می دانیم از مدیر فرزانه و دانش دوست انتشارات روان شناسی و هنر، جناب دکتر هومن نامور تشکر و قدردانی نماییم که این فرصت را به ما دادند تا بتوانیم این کتاب را به جامعه ایرانی معرفی کنیم. از خانم فاطمه سلیمی، مدیر داخلی انتشارات روان شناسی و هنر که مشفقانه و دلسوزانه امور مربوط به چاپ کتاب را مدیریت کردند بسیار سپاسگزاری می کنیم. از دوست و هنرمند گرانقدر، جناب احسان رضوانی، مدیر هنری انتشارات روان شناسی و هنر که با دقت و حوصله و طراحی مناسب و درخور، این اثر را به زیور طبع آراستند و با نکته سنجی های بجا کیفیت این اثر را بالا بردند قدردانی می نماییم. در طراحی اولیه تصاویر کتاب، زوج جوان هنرمند، جناب محمد جعفر زاهدپور و سرکار خانم شقایق علیزاده ما را یاری رسانیدند که از زحمات ایشان نیز تشکر و قدردانی می نماییم.

امیدوارم این کتاب برای مخاطبین عزیز منبعی مناسب و قابل استفاده و کاربردی در فعالیت های آموزشی، پژوهشی و مشاوره ای باشد. از مخاطبین محترم نیز درخواست داریم برای بهبود سطح کیفی کتاب، نظرات و پیشنهادات و انتقادات خود را به ما ارسال کنند تا بتوانیم از اندیشه و ذهن توانمند ایشان نیز بهره مند گردیم. برای ارسال نظرات و پیشنهادات، آدرس های ایمیل^۱ آورده شده است. شادکام و مانا باشید.

آبان ۱۳۹۴

دکتر امید شکری

سید پیمان رحیمی نژاد

درباره پدیدآورندگان

مارک دابلیو. فریزر، PhD، MSW، دارنده کرسی ممتاز استادی جان آ. تیت در مددکاری اجتماعی کودکان نیازمند، در دانشگاه کارولینای شمالی واقع در چابل هیل است. او هدایت طرح «اکتشاف کودکان کارولینا» را برعهده دارد که یک پروژه تحقیقاتی مداخله‌گرانه و پیشگیرانه درباره کودکان دارای رفتار پرخاشگرانه و ضداجتماعی است. او تعداد زیادی مقاله و فصل‌هایی از کتاب‌هایی درباره ریسک و انعطاف‌پذیری (resilience)، رفتار کودک، کودک و مددکاری خانواده، و روش‌های تحقیق را نگاشته است. او در کنار همکاران دیگرش، پدیدآور یا ویراستار پنج کتاب شامل مطالعه مددکاری خانواده محور متمرکز و نوشته‌ای درباره روش‌های تحقیق مرتبط با مطالعات خانواده بوده است. او و همکارانش در مشهورترین کتابشان ریسک و انعطاف‌پذیری در کودکان، منتشر شده توسط انتشارات NASW، به کاوش راه‌هایی پرداخته‌اند که کودکان با کمک آنها بر سختی‌ها غلبه می‌کنند و دیدگاه‌هایی مبتنی بر انعطاف‌پذیری را برای سوءرفتار کودکان، ترک تحصیل مدرسه، استفاده از مواد مخدر، خشونت، حاملگی ناخواسته، و مشکلات اجتماعی دیگر شرح داده‌اند. دکتر فریزر ویراستار مجموعه منابع تمرینی انتشارات NASW است.

جیمز کی. نش، PhD، MSW، استادیار دانشکده عالی مددکاری اجتماعی در دانشگاه ایالتی پورتلند واقع در پورتلند اورگان است. پیش از شروع برنامه دکترا در دانشگاه کارولینای شمالی واقع در چاپل هیل، دکتر نش برای بیش از ده سال با کودکان، نوجوانان، و خانواده‌های آنان از بافت‌های فرهنگی و قومی مختلف، در زمینه‌های آموزشی، سرگرمی درمانی، و بهداشت روانی عمومی، کار کرده بود. علائق خاص پژوهشی او، جلوگیری از خشونت کودکان، افزایش انتقال موفق از دوره نوجوانی به بزرگسالی، روش‌های پژوهشی کمی، و پژوهش مداخله‌گرانه را شامل می‌شوند. او در تحقیق پایان‌نامه خود به بررسی پیاده‌سازی و تأثیرات کوتاه‌مدت برنامه تصمیم‌گیری و انتخاب در یک مورد مطالعه آزمایشی مبتنی بر مدرسه پرداخته بود.

مائدا جی. گالینسکی، PhD، MSW، دارای کرسی استادی در دانشکده مددکاری اجتماعی دانشگاه کارولینای شمالی واقع در چاپل هیل است. او هم‌چنین پژوهشگر همکار اصلی طرح «اکتشاف کودکان کارولینا» است. او عمدتاً در رابطه با تئوری و پژوهش‌های مرتبط با تمرین کاری برای گروه اجتماعی آثاری به چاپ رسانده است. کارهای منتشرشده جدید او به پیاده‌سازی، طراحی، و ارتقای گروه‌های تلفنی برای افراد با HIV مثبت، راهبری گروه‌های چند نژادی، استفاده از گروه‌های حمایتی، نظریه گروه‌های مبتنی بر فناوری، و یک چارچوب کاری مفهومی برای تمرین خدمات اجتماعی با استفاده از دیدگاه ریسک و انعطاف‌پذیری است.

کاتلین ام. داروین، MSW، با دکتر فریزر روی برنامه تحصیلی تصمیم‌گیری و انتخاب به‌عنوان دانشجوی دوره کارشناسی ارشد همکاری کرده است. در ۱۹۸۸ خانم داروین حرفه خود را به‌عنوان معلم مدرسه عمومی، قبل از ورود به حوزه سلامت ذهنی کودکان، آغاز کرد. از ۱۹۹۷ تا ۱۹۹۹ در توسعه سازمان پرورش نوجوانان کارولینای شمالی، SAY-SO (نوجوانان قوی و توانمند سخن می‌گویند) همکاری داشته، و

بعد در هیئت مدیره مشاور آن خدمت کرده است. خانم داروین اکنون در فیلادلفیا به سر می‌برد، و در هیئت ملی بازرسان پزشکی به کار خود ادامه می‌دهد.

مجموعه منابع تمرینی NASW

مهارت‌های حل مسائل اجتماعی برای کودکان، اولین جلد از مجموعه منابع تمرینی انتشارات NASW است که کتاب‌های راهنما و دستورالعمل‌هایی هستند که راهنمایی‌های ویژه‌ای را در رابطه با راهبردهای تمرین برای تصمیم‌گیری و انتخاب را ارائه می‌دهند. در میان تمامی حوزه‌های تمرین و جلسات تمرینی مختلف، کتاب‌های این مجموعه به شرح مداخلات روان‌شناختی مؤثر با جزئیات کامل، گاهی به صورت هفته به هفته و حتی به صورت جلسه به جلسه می‌پردازند. هر منبع تمرینی شامل راهبردهایی برای سازمان دادن در جهت مشخصه‌های فرهنگی، قومی و نژادی خاص مراجعان است. آثار چاپ شده این مجموعه به شکلی موجز، منعطف و سیال به توضیح بهترین راهبردهای تمرینی موجود برای چالش‌های بی‌شماری می‌پردازند که در برابر روان‌شناسان، مشاورین و مددکاران قرن بیست و یکم قرار می‌گیرد.

مارک دابلیو. فریزر، PhD، MSW

ویراستار مجموعه

معرفی

هدف برنامه آموزشی، تصمیم‌گیری و انتخاب آموزش مهارت‌های حل مسائل اجتماعی کودکان است. برنامه آموزشی تصمیم‌گیری و انتخاب دربردارنده یک برنامه به‌خصوص مهارت‌آموزی است که به‌گونه‌ای طراحی شده تا به کودکان برای ایجاد دوستی‌های پایدار، کارکردن در گروه‌ها به شکلی سازنده‌تر، و پاسخ دادن به وضعیت‌های جدید اجتماعی به شیوه‌ای مثبت کمک کند. کودکانی که در حل مسائل اجتماعی به مهارت بیشتری دست پیدا می‌کنند، معمولاً توانایی خود را برای برقراری و حفظ روابط با همسالان و بزرگسالان بهبود می‌بخشند. این مهارت‌ها زمانی که در کنار خدمات حمایتی دیگر قرار گیرند، در اغلب موارد، بر اعتماد به نفس و رفتار کودک در مدرسه اثر مثبتی می‌گذارند.

برای آموزش حل مسئله به کودکان به‌طور عمومی، و هم به کودکانی که رفتار آنان تکانشی، دچار اختلال نافرمانی یا پرخاشگرانه است، از برنامه تصمیم‌گیری و انتخاب استفاده شده که محتوای آن، با اندک تغییراتی، برای استفاده کودکان از مهدکودک تا سال‌های ابتدای دبستان، در کلاس یا در گروه مناسب است. هر قسمت و درس

نظریه‌هایی درباره اینکه فعالیت‌ها را چه زمان و چگونه برای کودکان در مراحل مختلف رشد اجتماعی انطباق دهیم، شامل می‌شود.

درباره حل مسائل اجتماعی

تصمیم‌گیری و انتخاب بر چشم‌انداز شناختی در حل مسئله تأکید می‌کند. این چشم‌انداز براساس ارتباط بین شیوه‌هایی برقرار می‌شود که کودک برای حل مسائل اجتماعی خود به آنها می‌اندیشد، احساس، و عمل می‌کند. کودکان در موقعیت‌های زمانی و مکانی گوناگون و در همراهی تعداد زیادی از همسالان یا بزرگسالان، درگیر اشکال مختلفی از حل مسئله می‌شوند. حل مسئله ممکن است در بردارنده موضوعات به سرعت قابل حل و ساده باشد؛ برای مثال: اینکه آیا در وقت فراغت توپ بازی کنیم یا به دنبال حشرات بگردیم، یا اینکه آیا مداد شمعی یا مدادرنگی خود را به دوستان هم بدهیم یا نه. در مقابل، حل مسئله می‌تواند موضوعات به لحاظ اجتماعی پیچیده‌تر و دربرگیرنده احساسات را شامل شود؛ برای مثال: چگونه در یک گروه محبوب از همسالان پذیرفته شویم یا چگونه از درگیر شدن با یک قلدر اجتناب کنیم. بخش بزرگی از رفتار کودکان با در نظر گرفتن این رفتار به صورت تلاش برای حل مسائل کوچک و بزرگ به منظور همراه شدن با دیگران و کامل کردن اهداف شخصی در اجتماع قابل درک می‌شوند. برخی اوقات اهداف کودکان ابزاری هستند، مانند زمانی که برای به دست آوردن یک اسباب بازی به خصوص در زمان بازی تلاش می‌کنند و گاهی اهداف آنان اجتماعی‌تر و ارتباطی‌تر است، مانند ایجاد دوستی یا قلدری کردن، چگونه برخورد کردن با رفتار سلطه‌جویانه یک همسال. در این برنامه آموزشی ما بر این موضع تمرکز می‌کنیم که کودکان چگونه مسائل ابزاری و ارتباطی را که به افراد دیگر، چه همسال و چه بزرگسال، مربوط می‌شود، در وضعیت‌های اجتماعی مختلف حل می‌کنند.

رفتار کودکان به وسیله عوامل محیطی و رشدی گوناگونی تحت تأثیر قرار می‌گیرد که عواملی مانند خود فرد، خانواده، مدرسه، همسایگان، و تأثیرات گسترده بافتاری را شامل

می‌شود (فراستر، ۱۹۹۶-۱۹۹۷؛ ریچمن و فراستر ۲۰۰۱). از نقطه نظر بوم‌شناختی، تصمیم‌گیری و انتخاب به عوامل ریسک فردی می‌پردازد و می‌تواند به عنوان جزئی از مجموعه بزرگ‌تری از خدماتی که به منظور تقویت سیستم‌های حمایتی برای کودکان به کار می‌روند - خدماتی که روی ریسک شرایط خانواده و محیط اطراف، و همین‌طور شرایط مدارس تمرکز دارند - استفاده شود.

با به حساب آوردن سلسله‌ای از عوامل محیطی که بر کودکان و خانواده‌ها اثر می‌گذارند، تحقیقات اخیر قویاً نشان می‌دهند که فرایندهای شناختی نقش حیاتی در شکل‌گیری رفتار دارند (برای مثال نگاه کنید به براور و نوریوس، ۱۹۹۳؛ نوریوس و برلین، ۱۹۹۵؛ زلی و داج، ۱۹۹۹). این دیدگاه فرض می‌کند کودکان (و بزرگسالان) زمانی که با یک وضعیت اجتماعی روبه‌رو می‌شوند، در معرض ارائه‌ای از نشانه‌های محیطی قرار می‌گیرند. افراد اغلب به صورت خودکار قبل از آنکه با رفتار خود پاسخی به این وضعیت بدهند، زنجیره‌ای از فرایندهای شناختی را کامل می‌کنند. وضعیت‌هایی که این فرایندهای شناختی از طریق آنها کامل می‌شوند، به شدت بر پیامدهای اجتماعی اثر می‌گذارند، چه این پیامدها در سرشت خود، ابزاری و چه ارتباطی باشند.

عنوان تخصصی‌تر برای این زنجیره‌های شناختی، پردازش اطلاعات است و درباره پردازش اطلاعات اجتماعی متون تحقیقاتی غنی وجود دارد (برای بررسی این مقالات نگاه کنید به کریک و داج، ۱۹۹۴؛ هوسمان، ۱۹۹۸؛ لاجمن و لنهات، ۱۹۹۳). در این کتاب راهنما، ما به فرایند پردازش اطلاعات اجتماعی با نام حل مسئله به شیوه شناختی یا به طور ساده‌تر حل مسئله ارجاع خواهیم داد. برنامه آموزشی تصمیم‌گیری و انتخاب براساس نظریه پردازش اطلاعات، به منظور آموزش کودکان برای ارتقای مهارت‌های اجتماعی آنها با استفاده آگاهانه‌تر از فرایندهای شناختی طراحی شده است.

نشانه‌های اجتماعی

یک نشانه می‌تواند هر چیزی باشد که یک کودک می‌بیند، می‌شنود، لمس می‌کند، می‌چشد، یا بو می‌کند. در بیشتر موقعیت‌های اجتماعی، نشانه‌های مهم شامل دیدن، شنیدن، لمس کردن (یا لمس شدن) هستند. نشانه‌های اجتماعی معمولاً از جانب سایر افراد ایجاد می‌شوند. برای مثال این نشانه‌ها شامل کلماتی می‌شوند که مردم به کار می‌برند، حالت‌های چهره آنان، زبان بدن آنها، کنش‌های آنان، و عوامل بافتاری مانند حضور داشتن یا حضور نداشتن بزرگسالان حامی است. تقریباً در تمامی موارد، کودکان نشانه‌ها را از زمینه دریافت می‌کنند. برای مثال یک کودک ممکن است متوجه شود اتاق یک دوست مانند اتاق خودش در خانه مبله شده است، یا خانواده یک دوست غذاهای تند می‌خورند یا شاید، با چوب غذاخوری چینی غذا می‌خورند. موقعیتی که در ادامه می‌آید را در نظر بگیرید: سیدی به یک کلاس شلوغ قدم می‌گذارد و یکی از همسالان خود، آلیسا را در حال بازی با اسباب بازی محبوب خودش می‌بیند. آلیسا رو به بالا و به سیدی نگاه می‌کند، لبخند می‌زند و می‌گوید: «صبح بخیر».

در این موقعیت، سیدی با نشانه‌های متعددی مواجه شده است. نشانه‌های آشکار شامل کلماتی که آلیسا استفاده کرد، نحوه بازی آلیسا با اسباب بازی (مراقب اسباب بازی است یا در حال انجام کاری است که ممکن است به آن صدمه بزند)، کودکان دیگر که در وسط اتاق در حال انجام یک بازی فعال هستند، یک جعبه بزرگ از اسباب بازی‌ها، و معلمی که پشت یک میز نشسته است. نشانه‌های کمتر آشکار شامل تن صدای آلیسا، دو کودک که در گوشه‌ای به آرامی مشغول خواندن هستند، و پوستری روی دیوار که قوانین مربوط به تقسیم کردن اسباب بازی‌ها را فهرست کرده است. زمانی که کودکان با نشانه‌های اجتماعی در یک موقعیت مواجه می‌شوند - چه در خانه باشند یا در کلاس درس یا در خیابان - آنها معمولاً با نوعی از رفتار پاسخ می‌دهند. در این حالت کودکان درگیر فرایند حل مسائل اجتماعی می‌شوند.

پردازش نشانه‌های اجتماعی

بنابر چشم‌انداز شناختی، پاسخ یک کودک به نشانه‌های اجتماعی نتیجه مستقیم نشانه‌هایی نیست که با آنها مواجه می‌شود؛ بلکه زنجیره‌ای از فرایندهای شناختی پاسخ‌های (یا تلاش‌ها برای حل مسئله) او را شکل می‌دهند (کریک و داج، ۱۹۹۴). رفتار کودکان - و شاید رفتار تمامی انسان‌ها - عمیقاً تحت تأثیر عوامل بافتاری و وضعیت‌هایی که زنجیره حل مسئله در آنها اتفاق می‌افتد، قرار دارد. در مثال بالا، شخصی ممکن است سؤال کند: وقتی سیدی وارد اتاق شد، متوجه چه نشانه‌هایی شد؟ آیا او لبخند آلیسا را دید و شنید که آلیسا به او صبح بخیر گفت؟ آیا سیدی آلیسا را دوست دارد یا نه؟ آیا سیدی پوستری را که بیان‌کننده قوانین درباره تقسیم اسباب بازی‌ها است، دید؟ آیا به آن توجه کرد؟ آیا او بچه‌های دیگر را که در حال بازی بودند یا گروهی که مشغول کتاب خواندن بودند، دید؟ آیا او در این باره فکر کرد که ممکن است بخواهد به آنها ملحق شود؟ در رهیافت تصمیم‌گیری و انتخاب، پاسخ سیدی حاصل زنجیره‌ای از فرایندهای شناختی است که با تفسیر محیط اجتماعی در یک بافت اجتماعی به‌خصوص در اطراف فرد ارتباط پیدا می‌کنند. از این دیدگاه تفسیر نشانه‌ها متکی به ساختار بافتاری است؛ برای مثال، یک کودک باید بیاموزد که نشانه‌ها را با توجه به وضعیت ارزیابی کند. برخورد با یک قلدر در محوطه مدرسه در حالی که معلمی در همان نزدیکی است، ممکن است مجموعه متفاوتی از رفتارها را در مقایسه با زمانی که همان برخورد در خیابان اتفاق می‌افتد، ایجاد کند. رشد واکنش‌های اجتماعی بر پایه دریافت‌های اجتماعی به شدت غیرعینی قرار دارد.^۱

۱. این دیدگاه را می‌توان در مقابل رهیافت رفتارگرایانه قرار داد که رفتار را به‌سادگی به‌عنوان پاسخ مستقیم به نشانه یا محرک، بدون واسطه فرایندهای شناختی، قلمداد می‌کند. شکل ۱ (در ضمیمه) این دورهیافت به رفتار را به تصویر کشیده است.

شش مرحله در حل مسائل اجتماعی

حل مسائل اجتماعی از شش مرحله پردازش اطلاعات وابسته به هم تشکیل شده است که هرکدام در ارتباط با یک بخش جداگانه در برنامه تصمیم‌گیری و انتخاب است:

- رمزگذاری نشانه‌ها؛
- تفسیر نشانه‌ها؛
- تدوین و پالایش اهداف اجتماعی؛
- جست‌وجو و تدوین پاسخ‌ها برای موقعیت‌های اجتماعی؛
- تصمیم‌گیری درباره پاسخ‌های به‌خصوص؛ و
- تصویب یا اجرای تصمیمات واکنشی

جدول ۱ به‌طور خلاصه هر مرحله را توضیح می‌دهد و شکل ۲ یک زنجیره ساده حل مسئله را به نمایش می‌گذارد. در تصمیم‌گیری و انتخاب، هر قسمت با یک توضیح کوتاه درباره یکی از مراحل حل مسئله آغاز می‌شود، و حاوی درس‌ها و فعالیت‌هایی است که برای کمک به کودکان در یادگیری مهارت‌های مرتبط با هر مرحله طراحی شده‌اند (برای اطلاعات بیشتر درباره چگونگی سازماندهی این طرح درسی به ادامه مطلب توجه کنید).

جدول ۱: پردازش اطلاعات اجتماعی

فعالیت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز	مراحل در زنجیره پردازش اطلاعات اجتماعی
رمزگردانی دربردارنده شناسایی و خوانش تعداد زیادی از نشانه‌ها است که در موقعیت‌های اجتماعی با آنها مواجه می‌شویم، و انتخاب آن نشانه‌ها از میان بازه گسترده‌ای از نشانه‌های حاضر که مرتبط و آشکار هستند. یک کودک به همان خوبی که قادر است نشانه‌های بافتاری را دریابد و به آنها توجه کند، باید قادر باشد نشانه‌هایی که از طرف افراد دیگر می‌آیند (کلامی یا فیزیکی) دریابد یا به آنها توجه کند، و بتواند بین زنجیره نشانه‌ها و نکات ظریف جزئی فرق بگذارد.	۱. رمزگردانی نشانه‌ها
تفسیر کردن به فرایندی که کودکان به وسیله آن معانی را به نشانه‌های اجتماعی نسبت می‌دهند، برمی‌گردد. این کار، ارزیابی نشانه‌ها از موقعیت اجتماعی فعلی، نتیجه‌گیری از تجربیات قبلی (شامل تعاملات اجتماعی قبلی، روابط گذشته، قرارگرفتن قبلی در معرض موقعیت‌های مشابه و مانند این‌ها) و توانایی شناسایی و تفسیر بافتاری که نشانه‌ها در آن ظاهر می‌شوند، دربر دارد. یک کودک برای معنی دادن به موقعیت‌های جدید، هم دانش قبلی و هم مهارت‌های تفسیری را در کنار یکدیگر قرار می‌دهد. نسبت دادن نیت به دیگران جزء مهمی از نسبت دادن معنا به نشانه‌های اجتماعی است. توانایی ارزیابی دقیق نشانه‌های اجتماعی برای ایجاد و پیاده‌سازی یک راهبرد اجتماعی مؤثر حیاتی است.	۲. تفسیر نشانه‌ها

شکل‌دهی به هدف در بردارنده شکل‌دهی به آگاهی متمرکز از نتایج موردنظر به‌منظور هدایت کنش‌ها است. این فرایند به‌وسیله هنجارهای فرهنگی، تجارب گذشته، اجتماعی شدن، الگوگیری، و ثبات عاطفی شکل می‌گیرد. نتایج موردنظر می‌توانند نشان‌دهنده خواسته‌ای برای کالاهای مادی باشند (برای مثال: یک سی‌دی جدید) یا رسیدن به نیازهای عاطفی (برای مثال: به‌منظور ایجاد برتری). در طول این فرایند، مهم است کودکان توانایی مفهوم‌سازی درباره اهداف مختلف، ارزشیابی هدف‌های رقیب، و تمایزگذاری بین اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت را داشته باشند.

۳. شکل‌دهی به هدف

جست‌وجو و شکل‌دهی به پاسخ، به توانایی کودک برای شناسایی پاسخ‌های احتمالی متعدد در یک موقعیت اجتماعی برمی‌گردد و ممکن است ارزشیابی پاسخ‌ها از لحاظ (یعنی آن‌هایی که در موقعیت‌های قبلی به‌کار رفته‌اند)، ساختن پاسخ‌های جدید، یا هر دو را دربر داشته باشد. لازم است کودکان قادر باشند به‌منظور عمل متقابل در برابر دیگران در وضعیت‌ها، هم‌نوا با جامعه در موقعیت‌های مختلف اجتماعی، به ارائه گسترده‌ای از پاسخ‌های احتمالی که از بین آنها پاسخ مناسب را انتخاب می‌کنند، دسترسی داشته باشند. در طول این مرحله کودکان باید بتوانند هدف خود برای موقعیت را در ذهن نگه دارند.

۴. جست‌وجو و شکل‌دهی به پاسخ

پنجمین مرحله در زنجیره شناختی حل مسئله، تصمیم به پاسخ است. این نقطه‌ای است که در آن کودک تمامی گزینه‌های پاسخ‌های احتمالی را مرور می‌کند و آن گزینه‌هایی را انتخاب می‌کند که به بهترین شکل و مناسب موقعیت یا مشکل بیان شده است. یک پاسخ مناسب باید به‌خوبی با هدف خواسته شده و موقعیت فعلی مرتبط باشد. عوامل حیاتی در تصمیم‌گیری برای پاسخ عبارت‌اند از: (۱) میزان اعتماد به‌نفسی که کودک ظرفیت آن را دارد، و (۲) ارزشیابی کودک از احتمال اینکه پاسخ موفق باشد و در رساندن او به نتایج موردنظر مؤثر باشد.

۵. تصمیم برای پاسخ

۶. اجرا

در طول اجرا، کودک پاسخ انتخاب شده را به اجرا در می‌آورد. عوامل متعددی مانند توانایی کودک برای شکستن پاسخ به زنجیره‌ای از مراحل، تناسب پاسخ با توجه به موقعیت و اهداف، و میزان انعطاف‌پذیری که درون پاسخ در نظر گرفته شده است، ممکن است بر احتمال موفقیت پاسخ تأثیر بگذارند

